

Wat doet een Digital Ethicist?

Introductie

Omdat technologie een grote rol speelt in ons dagelijkse leven, is het belangrijk een negatieve maatschappelijk impact van technologie bij de ontwikkeling zo veel mogelijk te vermijden. Toch is dit in de praktijk moeilijk, ondanks bv. de verschillende beschikbare toolsets hiertoe. In ons rapport over 'Ethische principes en (niet-)bestaande juridische regels voor AI', doen we de aanbeveling om een functie te creëren die het maatschappelijk, ethische en juridische perspectief bij impactvolle technologie in de gaten houdt. In deze publicatie noemen we zo iemand een digital ethicist. Maar wat doet zo een digital ethicist nu precies en welke plaats kan die krijgen in je organisatie? Daar gaat deze publicatie over.

Een digital ethicist (DE) kan binnen het bedrijf een ethische cultuur ontwikkelen en in stand houden, en actief binnen innovatietrajecten een maatschappelijk perspectief bewaken. Doel is om van ethiek niet een bijgedachte, maar een centrale pijler binnen de organisatie te maken, waarbij doorheen volledige projecten over de impact van technologie wordt nagedacht. Het idee van een ethics officer in het algemeen, en voor technologische toepassingen specifiek, is in opkomst en wordt gezien als een belangrijke 'future-job'¹. Toch is er nog maar weinig consensus over hoe die rol eruitziet: wat precies wel en niet in het takenpakket valt en hoe iemand die rol kan opnemen in een organisatie². Met deze profielschets proberen wij een algemene, maar specifieke beschrijving te geven voor (1) de functie van een digital ethicist en (2) hoe deze rol zich situeert binnen een organisatie.

¹ <https://www.forbes.com/sites/insights-intelai/2019/03/27/rise-of-the-chief-ethics-officer/>

² Moss, E. & Metcalf, J. (2020). Ethics Owners: A New Model of Organizational Responsibility in Data-Driven Technology Companies. Report of Data & Society Research Institute, New York.
<https://datasociety.net/library/ethics-owners/>

Table of Contents

1	IN HET KORT	3
1.1	TAAKOMSCHRIJVING	4
1.2	BENODIGDE KENNIS EN VAARDIGHEDEN	4
2	UITGEBREIDE FUNCTIEOMSCHRIJVING	5
2.1	WAT IS EEN DE? WAT IS ZIJN/HAAR ROL?	5
2.2	WAT ZIJN DE TAKEN VAN EEN DE?	5
2.3	WAT ZIJN DE GROOTSTE UITDAGINGEN VOOR EEN DE?	7
2.4	WELKE VAARDIGHEDEN EN KENNIS HEEFT EEN DE NODIG?	7
3	DE DIGITAL ETHICIST BINNEN DE ORGANISATIE	9
3.1	WELKE STRUCTUREN EN MIDDELEN HEEFT EEN DE NODIG?	9
3.2	VERWANTE PROFIELEN: RAAKPUNTEN EN VERSCHILLEN	9
3.2.1	DPO	9
3.2.2	Business analyst	10
3.2.3	Interaction designer	10
3.2.4	Projectmanager	11
3.2.5	Ethisch comité / Board of ethics	11
3.2.6	Productbeheerder / product owner	12
3.2.7	Sustainability manager / impact manager	12
3.3	EEN TYPISCHE WEEK VAN EEN DE	13

De nieuwigheid van rollen als een digital ethicist maakt dat we nog zullen blijven schaven aan deze publicatie. Bij vragen, input en feedback over hoe we deze profielschets nog verder kunnen aanscherpen, dan horen we dat graag!

Jonne van Belle

Onderzoek en projecten

Jonne.van.belle@vub.be

Pieter Duysburgh

Operationele leiding

Pieter.duysburgh@vub.be

1 In het kort

We omschrijven kort het profiel van de digital ethicist in een infographic en beknopte functieomschrijving.

Een digital ethicist begeleidt een organisatie op het vlak van de ontwikkeling en implementatie van maatschappelijk verantwoorde technologische innovatie. Deze persoon heeft twee hoofdverantwoordelijkheden:

- Ervoor zorgen dat toepassingen voldoen aan (inter)nationale regelgeving van toepassing op AI en (digitale) technologie (compliance/naleving).
- De ethische normen en waarden van het bedrijf opstellen, implementeren en vertalen naar de werkvloer voor de ontwikkeling van (digitale) technologie met een positieve impact op mens, maatschappij en wereld (maatschappelijk verantwoord ondernemen).

Een DE beweegt zich tussen alle lagen van de organisatie om mee te beslissen over de richting van de organisatie en om binnen projecten het maatschappelijk perspectief te gronden in de werkpraktijk. De DE kan een persoon zijn, maar kan ook een team van mensen zijn die deze rol (ten dele) opnemen.

1.1 Taakomschrijving

- Een DE denkt op hoog niveau mee over de toekomstrichting van de organisatie en welke projecten, ideeën en initiatieven wel, niet of enkel mits aanpassingen uitgevoerd kunnen worden vanuit een maatschappelijk perspectief.
- Een DE bouwt aan een ethische, verantwoorde cultuur binnen alle lagen van de organisatie door:
 - het opzetten, en verder uitwerken van statements of principles, codes of ethics en ethics review boards binnen de organisatie,
 - het opzetten van algemene trainingen over belangrijke regelgeving, tools, methoden en ethische (product)ontwikkeling,
 - Evalueren in hoeverre de gebruikte methoden en tools van de DE waarde toevoegen in het proces.
- Een DE is een duidelijk aanspreekpunt voor vragen, problemen en oplossingen rondom ethische dilemma's en wetgeving met betrekking tot technologische innovatie.
- Een DE staat in contact met juridische specialisten, ethici, vergelijkbare rollen in andere bedrijven en kenniscentra om kennis, tools en praktijken te delen en dit te vertalen naar de werkvloer.
- In ontwikkelingstrajecten is de DE van begin tot eind betrokken om de ethische impact te bewaken en sturen, aan de hand van verschillende technieken, zoals workshops, brainstormsessies, gebruiksonderzoek, impact assessments, auditeren en testen van prototypes en databeheer.
- Een DE logt gedurende het project alle beslissingen met ethische of juridische aspecten, ter verantwoording nadien.

1.2 Benodigde kennis en vaardigheden

Een DE heeft kennis van...

- de werking en ethische aandachtspunten van de technologie die binnen de organisatie centraal staat;
- het ontwikkelingsproces van technologische innovaties;
- algemene ethische vragen met betrekking tot technologie, ethische theorieën en praktijken uit techniekethiek, research ethics for human subjects, business ethics en/of professional ethics;
- ethische codes en tools voor gebruik in het ontwikkelingsproces;
- (basis)kennis van GDPR/AVG en andere relevante regelgeving.

Algemene vaardigheden. Een DE...

- is kritisch en reflectief, en kan werkpunten vertalen naar pragmatische oplossingen;
- kan gemakkelijk een globaal metaperspectief aannemen, en kan procesmatig denken;
- is goed in projectbeheer en people management;
- is communicatief en in staat om stakeholders tot consensus te brengen;
- is vertrouwd met technieken voor impact assessment;
- is vertrouwd met organiseren en faciliteren van trainingen, workshops en brainstormsessies;
- is idealiter ook vertrouwd met participatietechnieken en gebruikersonderzoek.

2 Uitgebreide functieomschrijving

2.1 Wat is een DE? Wat is zijn/haar rol?

- De DE begeleidt het bedrijf op het vlak van de ontwikkeling en implementatie van maatschappelijk verantwoorde technologische innovatie.
- Een aspect hiervan is het voldoen aan (inter)nationale regelgeving van toepassing op AI en (digitale) technologie - 'compliance' / naleving
- Verder heeft de DE als taak om de ethische normen en waarden van het bedrijf op te stellen, te implementeren en te vertalen naar de werkvloer voor de ontwikkeling van (digitale) technologie met een positieve impact op mens, maatschappij en wereld - corporate social responsibility / maatschappelijk verantwoord ondernemen
- De DE beweegt zich tussen alle lagen van de organisatie om mee te beslissen over de richting van de organisatie en om binnen projecten het maatschappelijk perspectief te gronden in de werkpraktijk.
- De DE kan één persoon zijn, maar kan ook een team van mensen zijn die deze rol (ten dele) opnemen.
 - Eventueel kan de rol worden uitbesteed aan een externe partner (digital ethics as a service), maar dat is minder ideaal om ethiek binnen de gehele organisatie en de werkprocessen van begin tot eind te kunnen integreren.

2.2 Wat zijn de taken van een DE?

Op organisatieniveau:

- Een DE is binnen de organisatie verantwoordelijk voor de ethiek en regelgeving bij (digitale) technologische innovatie.
- Een DE bouwt aan een ethische cultuur binnen de organisatie. Dit houdt in dat deze persoon een omgeving creëert waar reflectie, het stellen en bediscussiëren van (ethische) dilemma's wordt gestimuleerd, zodat er bewustwording en een gevoel van verantwoordelijkheid is bij alle medewerkers.
- Onderdeel hiervan is ook
 - het opzetten, en verder uitwerken van statements of principles, codes of ethics en/of ethics review boards binnen de organisatie,
 - het opzetten van algemene trainingen over belangrijke regelgeving en ethische (product)ontwikkeling,
 - het aanreiken van bruikbare tools en methodes en aanbieden van trainingen om deze tools te gebruiken.
 - Evalueren in hoeverre de gebruikte methoden en tools van de DE waarde toevoegen in het proces.

- Een DE is een duidelijk aanspreekpunt voor vragen, problemen en oplossingen rondom ethische dilemma's en wetgeving met betrekking tot technologische innovatie. Medewerkers van de organisatie (en eventueel zelfs klanten of gebruikers) kunnen op een veilige, anonieme manier problemen melden bij de DE, die dit dan verder opneemt binnen de organisatie.
- Een DE heeft contact met juridische specialisten voor advies over regelgeving en mogelijke juridische dilemma's en kan dit advies concreet vertalen naar de werkvloer
- Een DE staat in contact met vergelijkbare rollen in andere bedrijven en kenniscentra om kennis, tools en praktijken te delen (bijvoorbeeld via een beroepsvereniging).
- Een DE denkt op hoog niveau mee over de toekomstige richting van de organisatie en welke projecten, ideeën en initiatieven vanuit een maatschappelijk perspectief wel, niet of enkel mits aanpassingen uitgevoerd kunnen worden. Een DE neemt hierbij niet noodzakelijk zelf de beslissing op het hoogste bestuursniveau, maar wijst bestuurders wel op mogelijke ethische implicaties en biedt strategieën aan en verduidelijkt de keuzemogelijkheden voor de bestuurders.
- In organisaties waarbinnen een ethisch comité is opgericht, is het de taak van een DE om het ethisch comité op geregelde tijdstippen samen te roepen. Een DE bereidt de agenda voor het comité voor en stelt de te maken ethische keuzes op scherp.

Op projectniveau:

- In ontwikkelingstrajecten is een DE van begin tot eind betrokken om op geregelde tijdstippen de ethische impact te bewaken en sturing te geven aan het project vanuit een maatschappelijk perspectief. Hiervoor gebruikt deze persoon verschillende technieken, afhankelijk van de noden van het project:
 - Het organiseren en faciliteren van workshops en brainstormsessies met het projectteam om met hen het maatschappelijke perspectief mee te nemen in de ontwikkeling van de desbetreffende technologie
 - Het betrekken van de normen en waarden van verschillende stakeholders, (eind)gebruikers en non-users in het ontwikkelingsproces door middel van publieksconsultaties, gebruiksonderzoek en participatietechnieken
 - Uitvoeren van impact assessments en acties opstellen voor verbetering
 - Auditeren en testen van prototypes en modellen vanuit verschillende ethische waarden en met verschillende stakeholders en (eind)gebruikers
 - Een DE kan (mee) verantwoordelijk zijn voor het beheer van de data op een veilige, verantwoorde en correcte manier
- Een DE logt gedurende het project alle beslissingen met ethische of juridische aspecten, ter verantwoording nadien.

2.3 Wat zijn de grootste uitdagingen voor een DE?

- Een DE moet een goede balans vinden tussen persoonlijke en maatschappelijke principes en de marktrealiteit van de organisatie.
- Voor een DE is het gemakkelijker om binnen een organisatie te pleiten voor preventie van schadelijke uitkomsten, dan voor een positieve impact op mens en wereld.
- Een DE moet zijn werkwijze aanpassen aan het bedrijfsmodel en de specifieke normen en waarden van de organisatie.
- Een DE kan niet terugvallen op een standaard takenpakket.
- Een DE zal manieren moeten vinden om ethische impact meetbaar te maken binnen organisaties, waar kwantitatief meetbare resultaten vaak belangrijker zijn dan kwalitatieve resultaten.
- Een DE moet vaak moeite doen om niet alleen onderzoek naar stakeholders en gebruikers van het product te doen (waar meer data over is), maar ook de impact op niet-gebruikers en de maatschappij in het algemeen te onderzoeken.
- Een DE kan te maken krijgen met innovaties die op grote schaal en wereldwijd worden uitgerold. Ethische impact is evenwel vaak gebonden aan specifieke situaties en contexten. Een DE zal dan manieren moeten vinden om ook het onderzoek naar ethische impact te verruimen.
- Een DE moet een ethisch perspectief combineren met het nakomen van regelgeving. Maar wat ethisch gezien het goede is, sluit niet altijd aan bij wettelijke verplichtingen en andersom. (Zo kan het, om de betrouwbaarheid van een algoritme te garanderen, nodig zijn om gevoelige persoonlijke data van gebruikers te verzamelen).
- Een DE zal zichzelf actief in de verschillende projecten moeten betrekken om daadwerkelijke verandering teweeg te brengen en niet enkel vanaf de zijlijn toe te kijken.

2.4 Welke vaardigheden en kennis heeft een DE nodig?

Een DE heeft

- (basis)kennis van de werking van de technologie die binnen de organisatie centraal staat (AI, ML, product, etc.) - kunnen meepraten en weten wat voor ethische aandachtspunten er zijn bij wat voor technologie;
- begrip van ethische aandachtspunten bij technologie, ethische theorieën en praktijken uit techniekethiek, research ethics for human subjects, business ethics en/of professional ethics;
- kennis van ethische codes en tools voor gebruik in het ontwikkelingsproces;
- zicht op het ontwikkelingsproces van technologische innovaties;
- (basis)kennis van GDPR/AVG en andere relevante regelgeving.

Algemene vaardigheden. Een DE...

- is kritisch en reflectief, en kan werkpunten vertalen naar pragmatische oplossingen;
- kan gemakkelijk een globaal metaperspectief aannemen, en kan procesmatig denken;
- is goed in projectbeheer en people management;
- is communicatief en in staat om stakeholders tot consensus te brengen;
- is vertrouwd met technieken voor impact assessment;
- is vertrouwd met organiseren en faciliteren van trainingen, workshops en brainstormsessies;
- is idealiter ook vertrouwd met participatietechnieken en gebruikersonderzoek.

3 De Digital Ethicist binnen de organisatie

3.1 Welke structuren en middelen heeft een DE nodig?

- Een DE is betrokken in projecten en op de werkvloer om het maatschappelijk perspectief in alle lagen van de organisatie en van begin tot eind mee te kunnen nemen.
- Om goed te kunnen functioneren is het belangrijk dat een DE ruimte heeft om kritisch te zijn en dat er wordt geluisterd en gehandeld naar de problemen die naar voren worden gebracht.
- Een DE heeft medezeggenschap in de go/no-go momenten voor projecten en nieuwe initiatieven;
- Een DE heeft de mogelijkheid (tijd en budget) om het gebruikersperspectief mee te nemen in het ontwikkelingsproces met hulp van participatietechnieken en gebruikersonderzoek.
- Om daadwerkelijke verandering teweeg te brengen, is het van belang dat de hele organisatie meewerkt met de ideeën en adviezen van de DE.

3.2 Verwante profielen: raakpunten en verschillen

Een DE kan een rol zijn die (ten dele) wordt opgenomen door een persoon die ook andere functies binnen de organisatie vervult. Hieronder lijsten we een aantal andere functieprofielen op die verwantschap tonen met de functie van DE. We beschrijven ook telkens waarin ze verschillen en waar ze net raakpunten hebben.

3.2.1 DPO

Een DPO ziet erop toe dat persoonsgegevens op een correcte wijze worden verwerkt en bewaard, met inachtneming van de regels rond de AVG. Een DPO informeert en adviseert, en functioneert daarnaast als aanspreekpunt, maar neemt zelf geen uitvoerende beslissingen.

Overeenkomsten:

- Informerende, adviserende en aanspreekpunt rol
- Focus op naleving van regelgeving rond dataverwerking
- Focus op verandering in manier van werken en hoe met data wordt omgegaan
- In contact met directie en hoogste bestuursniveau

Verschillen:

- DPO is een onafhankelijke rol en kan niet meebeslissen in alle aspecten van projecten, terwijl de DE actief is betrokken binnen projecten en meer een sturende rol heeft in beslissingen en ontwikkelingen.
- De focus van de DPO is nauwer, enkel op privacy en gegevensbescherming, waar de DE een breder maatschappelijk perspectief hanteert en ook andere ethische waarden betreft.

Een DPO kan ook een DE zijn als die vaardigheden opbouwt om het bredere maatschappelijke, ethische perspectief mee te nemen in projecten. Een DPO zal moeten leren hoe verregaander bij te dragen aan het ontwikkelingsproces, bv. door te leren gebruikmaken van participatietechnieken.

Valkuil: een DPO als ethics officer kan al snel een te nauwe focus hebben op enkel privacy en data.

3.2.2 Business analyst

De business analyst ondersteunt het bedrijf op het gebied van inrichten en verbeteren van bedrijfsprocessen. Hij functioneert hierbij als spin in het web tussen de business afdelingen en de ondersteunende afdelingen zoals IT, Marketing en HRM.

Overeenkomsten:

- Brug slaan tussen organisatie breed en project specifiek denken: beiden zijn een schakel tussen projectmanagers, directie en verschillende stakeholders
- Focus op veranderen en verbeteren van bedrijfsprocessen en manieren van werken
- Meedenken over oplossingen

Verschillen:

- Een business analyst focust op business/financiële strategie en benadert projecten minder vanuit een breder maatschappelijk perspectief

Een business analyst kan een DE zijn als die meer achtergrondkennis opbouwt over ethiek en maatschappelijk verantwoord ondernemen.

3.2.3 Interaction designer

Onderzoekt en ontwerpt producten, applicaties en interfaces en vertrekt daarbij van het perspectief van de gebruiker of de mens.

Overeenkomsten:

- Gebruikersonderzoek
- Nadenken over en bedenken van mens-technologie relaties

Verschillen:

- Kijkt meer op individueel niveau dan op maatschappelijk niveau
- Kijkt meer naar interfaces/applicatie en minder naar achterliggende algoritmes/systemen
- Heeft meer een 'hoe werken mensen'-perspectief dan een 'wat is goed voor mensen'-perspectief
- Is werkzaam binnen projecten, maar beslist niet mee organisatie breed

Een interaction designer kan DE zijn als die meer vaardigheden opbouwt in management en kan denken vanuit een maatschappelijk, ethisch perspectief

Valkuil: een interaction designer als DE kan mogelijk te veel op alle verschillende (gebruikers)perspectieven focussen en te weinig proberen het ontwikkelingsproces meer ethisch te maken

3.2.4 Projectmanager

Leidt projecten, bewaart het overzicht over vooropgestelde doel en eindresultaat

Overeenkomsten:

- Overzicht en brede perspectief bewaren
- Coachen van mensen of teams
- Centraal aanspreekpunt
- Projectplan opstellen en coördineren

Verschillen:

- Projectmanager leidt het gehele project, de DE alleen specifiek het ethisch en maatschappelijk deel van het project
- Projectmanager voert vaak zelf geen (gebruikers)onderzoek uit
- Werkt op projectniveau en is niet of minder betrokken bij organisatie brede beslissingen

Een projectmanager kan DE zijn als die meer vaardigheden krijg in hoe die het ethische en maatschappelijke perspectief kan meenemen in projecten

Valkuil: te veel managen en te weinig zelf op onderzoek gaan vanuit het maatschappelijke perspectief.

3.2.5 Ethisch comité of Board of ethics

Geeft ethisch advies en kan (in sommige gevallen) projecten, onderzoeken, acties goed- of afkeuren (zoals bijvoorbeeld in de medische wereld).

Overeenkomsten:

- Heeft een ethisch en maatschappelijk perspectief over wat wel en niet goed is
- Geeft ethisch advies

Verschillen:

- Focus op individuele cases en niet op een technologie die vele gebruikers zal gaan beïnvloeden
- Is niet actief betrokken binnen projecten en draagt niet bij aan de ontwikkeling zelf
- Meer oordelend dan oplossingsgericht (al kan een ethicus/board of ethics juist ook veel expertise in huis hebben om goede oplossingen te bedenken)

Een ethicus of board of ethics kan de rol van DE opnemen als deze vaardigheden verwerft om een actieve rol op te nemen doorheen het ontwikkelingsproces van technologische innovaties en verdere ervaring krijgt met projectmanagement. Vermoedelijk zal het eerder zo zijn dat een DE een ethisch comité samenroept en dossiers voor hen voorbereidt en keuzes op scherp stelt, waar het ethisch comité dan het finale oordeel in moet maken.

Valkuil: te veel aan de zijlijn staan van de ontwikkeling en daardoor weinig mee krijgen over de beslissingen die worden gemaakt.

3.2.6 Productbeheerder of product owner

Is verantwoordelijk voor de ontwikkeling van producten binnen de organisatie en beheert het volledige ontwikkelingsproces van een product.

Overeenkomsten:

- Overzicht en brede perspectief bewaren
- Centraal aanspreekpunt
- Planning opstellen en coördineren
- Vertrouwd met technische kant van product

Verschillen:

- Een productbeheerder begeleidt de ontwikkeling van het product meer holistisch, waar een DE een meer gefocust perspectief heeft op ethiek/maatschappij
- Is minder betrokken bij organisatie brede beslissingen

Een productmanager kan de rol van DE opnemen als die meer achtergrondkennis en vaardigheden opbouwt over ethiek en maatschappelijk verantwoord ondernemen.

3.2.7 Sustainability manager of impact manager

Is verantwoordelijk voor het beheren en vinden van manieren en strategieën om duurzaamheid in het bedrijf te integreren.

Overeenkomsten:

- Beheren en implementeren van nieuwe werkprocessen en -cultuur vanuit bepaald perspectief
- Werkt tussen verschillende afdelingen in
- Voert assessments uit

Verschillen:

- Focus op duurzaamheid en ecologie
- Kan gebruikmaken van bestaande en gestandaardiseerde processen en assessments.

Een sustainability manager kan de rol van DE opnemen als die een breder maatschappelijk perspectief, en kennis en vaardigheden opbouwt van ethiek en maatschappelijk verantwoord ondernemen

Valkuil: te nauwe focus op duurzaamheid

3.3 Een typische week van een DE

Om nog tastbaarder te maken wat een Digital Ethicist precies doet, hebben we hieronder ter inspiratie een fictief voorbeeld uitgewerkt van hoe de week van een DE er uit kan zien.

Maandagmiddag 14.00-17.00

De kick-off meeting van een nieuw project, project C, staat op het punt te beginnen. De laatste medewerkers druppelen nog binnen. Iedereen die bij het project betrokken is, is aanwezig op deze eerste meeting: van programmeurs en data scientists tot UX-designers en de DPO. De projectmanager leidt de kick-off, maar de DE heeft ook een centrale rol in de meeting. Er wordt besproken wat het doel is van het project, waar ze naartoe gaan werken en hoe ze daar plannen te komen. De DE begeleidt een korte brainstorm over de mogelijke stakeholders en gebruikers, over maatschappelijke aandachtspunten die van belang kunnen zijn, wat voor bias uit de trainingsdata kan ontstaan en hoe ze daarop kunnen anticiperen. Zo is iedereen zich al meteen bewust van de impact die het nieuwe AI-systeem kan hebben. Ook wordt er al meteen een strategie opgesteld voor veilig en verantwoord databeheer, samen met de DPO. De aanwezigen leggen meteen vast op welke momenten de DE zal terugkomen om het project te begeleiden vanuit het maatschappelijk perspectief.

Dinsdagochtend 09.00

Met de ochtendkoffie opent de DE de mailbox en vindt een interessante nieuwe tool in een nieuwsbrief. Met wat klikken is het snel duidelijk dat de tool gemaakt is voor ontwikkelaars van AI. De tool biedt een houvast om te werken rond een aantal waarden die ook de organisatie waar de DE werkt, nastreeft. Misschien lukt het deze week al om deze tool een keer uit te proberen en te kijken of die wat kan toevoegen binnen verschillende projecten.

Dinsdagmiddag 16.00

Een mailtje van de projectmanager van project B. Zij zijn net tijdens de team meeting tegen een dilemma aangelopen en vragen om het advies van de DE. Ze plannen een meeting in voor morgenochtend en de DE gebruikt de rest van de middag om het project op te frissen en zich te verdiepen in het dilemma en de mogelijke oplossingen. Misschien dat de nieuwe tool hier van pas komt!

Woensdagochtend 11.00-12.30

De kern van project team B komt bij elkaar samen met de DE. Ze leggen het dilemma voor. Door goed te luisteren en kritische vragen te stellen komen ze erachter wat precies het heikele punt van de situatie is. Dan introduceert de DE de nieuwe tool, waardoor de discussie gestructureerd wordt en ze verschillende oplossingen bedenken. Gezamenlijk komt het team tot consensus wat zij het meest belangrijk vinden en hoe ze dat kunnen waarborgen in hun AI-systeem. De DE plant een extra meeting in voor volgende week om de oplossing op te volgen en nieuwe problemen te helpen detecteren en oplossen.

De tool lijkt potentieel te hebben en met wat aanpassingen specifiek voor de organisatie/project een goede aanvulling te kunnen zijn. De DE werkt de aanpassingen uit en voegt de tool toe aan de lijst van tools die handig kunnen zijn in projecten.

Donderdagochtend 09.00-11.00

De Europese Commissie heeft nieuwe regelgeving aangekondigd ten aanzien van AI, die volgende maand in zal gaan. Samen met een juridisch specialist heeft de DE een training opgezet voor alle projectmanagers, zodat zij op de hoogte zijn van de belangrijkste punten en hoe dat hun proces kan veranderen.

Donderdagmiddag 15.00-17.00

De DE schuift aan bij een milestone projectmeeting van project A. Het project is al in het laatste stadium en het model zal vanmiddag worden gepresenteerd. De DE stelt kritische vragen en haalt het maatschappelijk perspectief actief aan. Er zijn een paar punten die de DE op het randje vindt en geeft aan dat deze zeker moeten worden meegenomen in de testfase om te checken hoe gebruikers erop reageren. Mogelijks is het probleem van de baan met een aantal simpele aanpassingen. De DE spreekt af om mee te denken bij de opzet van de gebruikerstesten.

Vrijdagochtend 09.00-10.30

Tijdens de bestuur meeting op vrijdagochtend rapporteert de DE kort over de stand van zaken op ethisch en maatschappelijk vlak en legt de DE enkele problemen voor aan de andere bestuurders waar beslissingen in moeten worden genomen. Ook worden nieuwe klantvragen en productideeën voorgelegd waar de DE over kan meedenken of en hoe deze op een verantwoorde manier in een project kunnen passen.

Vrijdagmiddag 15.00-17.00

Voor project D doet de DE een aantal interviews om te achterhalen hoe eindgebruikers tegen het prototype van de applicatie aankijken op het gebied van privacy en transparantie. De interviews zijn onderdeel van een impact assessment die de DE uitvoert en waarover die zal rapporteren naar het projectteam voor verbetering van de maatschappelijke impact en aanvaarding van het product.

De nieuwigheid van rollen als een digital ethicist maakt dat we nog zullen blijven schaven aan deze publicatie. Bij vragen, input en feedback over hoe we deze profielschets nog verder kunnen aanscherpen, dan horen we dat graag!

Jonne van Belle

Onderzoek en projecten

Jonne.van.belle@vub.be

Pieter Duysburgh

Operationele leiding

Pieter.duysburgh@vub.be

 **Kenniscentrum
Data & Maatschappij**